

КАТЕХІЗМ УКРАЇНЦЯ.

Київ року 1917.
Видавн. Т-во „Вернигора“

КАТЕХІЗМ УКРАЇНЦЯ.

Національні Заповіді.

- I. Одна, єдина, неподільна від Карпатів аж до Кавказу самостійна, вільна, демократична Україна—Республіка—оце національний всеукраїнський ідеал. Нехай кожна українська дитина тямить, що вона народилася на світ на те, щоб здійснити цей ідеал.
- II. Усі люди твої браття, але Москалі, Ляхи, Угри, Румуни та Жиди—це вороги нашого народу, поки вони панують над нами і визискують нас.
- III. Україна для Українців! Отже вигонь звідусіль з України чужинців—гнобителів.
- IV. Усюди і завсіди вживай української мови. Хай ні дружина твоя, ні діти твої не поганяють твоєї господи мовою чужинців-гнобителів.
- V. Шануй діячів рідного краю, ненавидь його ворогів, зневажай перевертнів - відступників і добре буде цілому твоєму народові і тобі.
- VI. Не вбивай Україну своєю байдужністю до всенародних інтересів.
- VII. Не зробиш ренегатом-відступником.
- VIII. Не обкрадай власного народу, працюючи на ворогів України.
- IX. Домагай своєму землякові поперед усіх. Держись купи.
- X. Не бери собі дружині з чужинців, бо твої діти будуть тобі ворогами; не приятелюй з ворогами нашого народу, бо ти додаєш їм сили и їй видваги: не накладай у купі з гнобителями нашими, бо зрадником будеш.

Переяславський трактат.

Статті на яких 263 роки тому (року 1654 січня 8 дня) Гетьман Б. Хмельницький пристав до спілки з Московщиною. Цю умову 153 роки тому (р. 1764) беззаконно зламала Московщина.

1) Україна має самоуправу і незалежність од Московщини.

2) Має право власного законодавства і судівництва.

3) Право вибирати вільними голосами Гетьмана і всю старшину.

4) Приймати послів і умовлятися з чужими державами.

5) Москва не сміє ламати давних прав селян, козаків, міст, міщан та духовенства; Українська Церква незалежна од Московської.

6) Україна має своє **власне військо.**

7) Україна й Московщина допомагають одна другій підчас війни.

УКРАЇНЦІ!

**Головами ляжемо, а вернемо беззаконно забрані
в нас права і вольности!**

1. Український народ.

Хто ми?

Ми Українці.

Хто такі Українці?

Українці це народ славянського пня.

Чому зветося Українці?

Бо народилися Українцями та розмовляємо українською мовою. Де які несвідомі Українці зуть себе по давньому: Русини, або по місцевому: Буковинці, Галичане, Гуцули, Лемки, Полтавці, Подоляне. Та це назви місцеві, а спільна назва наша: Українці. Так само і для Тирольців, Прусаків, Швабів та Баварців—спільна назва: Німці. Москалі зуть нас „Малороси“, а то й „Хахли“, та це назва для нас так само зневажлива, як для них: Кацапи.

Хто ще Українець?

Українець той, хто залічує себе до Українців. Та багато ще стрічаємо людей несвідомих, і тих приходиться нам навчати, щоб вони знали правду. Москалі затуманюють наш народ, бо хотіли б нас перевернути на Москалів.

Бо що ж це таке: один народ або нація?

Народ, це велика громада людей, одна велика сім'я-родина, люде, що розмовляють одною мовою, розуміють себе, співають однакових пісень, мають однакові звичаї, письменство та історію.

Колись давно була це справді одна сім'я-родина, один рід. Роди розрослися на племена, а з племен витворився народ. Хоч яка велика українська земля, а всякий, хто тільки гляне на Українців, таки зараз впізнає, що всі Українці одного роду, одної крові, та що всі вони це один український народ.

Хто приналежний до народу?

Приналежності до народу не можемо вибрати по своїй вподобі. Приналежним до народу стає кожний чоловік уже своїм народженням, своєю природою, тілом і кровю. Тільки свідомим членом народу стає Українець аж тоді, як освідомиться, як знатиме добре свій народ.

Що ж діється через те?

Народня приналежність зближає і єднає до себе всіх, хоч би й найдальше живучих Українців. Дорожший та милійший нашому серцю все буде Українець,

чи він родом з Київа, Полтави, Харкова, чи зі Львова, Черновець або Сигота,—з міста-города чи з села бо він приналежний до нашого українського народу, разом з нами всіма, бо це наш брат по народности. Усі інші народи, хоч би й жили на Україні, однаково для нас вони чужинці (хіба тоді не чужі, як стали б Українцями).

Чи є ще на світі й інші народи?

Є, та не те, що ми. Вони нам чужі, далекі, а декотрі й наши тяжкі вороги. Вони розмовляють чужими, незрозумілими для нас мовами, інші у них звичаї, інші пісні, інша у них історія. І породи (раси) іншої Українці, як ті народи.

Як зветься той, хто вирікається свого народу?

Такий, хто для користи вирікається свого народу, це зрадник. Зрада—це найтяжший злочин, який тільки знають люде. Тому ми ніколи не зрадимо та не покинемо наш український народ. Правдивий син свого народу все буде тої думки: „Швидче нехай умру, як маю я забути мою Україну!“ Бо з Україною, з українським народом звязане все наше життя, це наше найвище добро, наша гордість і слава!

2. Українська земля.

Де живуть Українці?

Українці живуть на Україні, від Карпатів, Сяну на заході, аж по Кавказ на сході; від річки Припети на півночі, аж по Тису і Чорне море на полудні.

Що таке Україна?

Україна—це вся велика земля, на якій живуть Українці. Колись була Україна самостійною державою, поки над нею не запанували чужинці. Тепер більша частина України під Росією (Московщиною) як от Наддніпрянщина, Волинь, Поділля, Полісся, Степи і Кубанщина, і зветься через те російська Україна, з столицею Київом. Невеличка частина України під Австрією: Східна Галичина (місто Львів) і північно-західна Буковина (з містом Чернівцями). Під Угорщиною: північно-східне угорське Загір'я, за карпатськими горами (міста Сигіт і Мукачів). Як бачимо, наша Україна розділена поміж три держави.

Чи велика українська земля?

Україна простягається від Кубані аж до ріки Сяну. Це велика і простора земля, і після Московщина це найбільша країна між усіма європейськими державами.

Австрія займає	. . . . .	522.000	кв. верстов.
Німеччина	„	476.800	„ „

Франція	„	463.320	„	„
Англія	„	274.000	„	„
Україна	„	571.899	„	„

Якою ж великою державою буде Україна, як стане самостійна!

Чи живуть Українці і по-за межами України?

Через те, що над Україною панують чужинці, нерозуміючи Українці покидати свій рідний край та мандрувати на чужину. Чимало Українців живе в Америці: Канада, Зєднані Держави, Бразилія; в Азії (Приамурський Край, Сибір).

Скільки ж усіх Українців?

Українського народа живе на світі 40 мільонів, а саме: під Росією 34 мільони, в Галичині та Буковині 4 мільони, під Угорщиною $\frac{1}{2}$ мільона. Емігрантів зпоміж Українців у Америці 1 мільон.

Яке місце припадає Українцям поміж народами Європи?

Поміж народами Європи що до великості припадає нам п'яте місце. Великість народів Європи (не вчисляючи сюди інших частей світа) представляється так:

Німців є	75	мільонів
Москалів	72	„
Французів	42	„

Англійців	41	”
Українців	40	”
Італійців	33	”
Еспанців	18	”
Поляків	19	”
Румунів	9	”
Жидів	9	”
Білорусинів	8	”
Голландців	8	”
Мадярів	7	”
Чехів	7	”
Фінів	7	”
Шведів	6	”
Болгарів	6	”
Греків	5	”
Португальців	5	”
Сербів	5	”
Турків	5	”
Данців і Норвежців	5	”
Ірландців	4	”
Литовців	4	”
Хорватів	3	”
Словаків	3	”
Словінців	2	”
Албанців	1	”

3. Українська мова.

По чім найлекше пізнати, що ми Українці?

Найлекше це пізнати по нашій мові. Мова єднає людей в один народ. От наша українська мова єднає близько 40 мільонів Українців, які ще з дитячих літ розмовляють цією мовою.

Щож таке народня мова?

Народня мова—та, якою розмовляє увесь народ. Кождий народ має свою рідну або матірну мову і нею скрізь розмовляє. Рідна мова це велике народне добро. Нею думаємо, нею пишемо і читаємо.

Чому розмовляємо українською мовою?

Бо кождий любить свою рідну мову: Німець—німецьку, Болгарин—болгарську, а Українець—українську. І все, що гарне, всі мудрощі світа, науку, письменство ми найкраще розуміємо, коли це чуємо на своїй рідній мові.

Чи ми кохаємо свою рідну мову?

У своїй хаті ми часом й не бачимо, як дуже полюбили ми українську мову. За те на чужині, як де тільки зачуємо нашу мову, дуже радіємо. Бо чоловікові найкраще чути та розмовляти рідною мовою.

Чи вже давно розмовляють Українці своєю мовою?

Більш як 1000 літ. Розмовляли нею наші предки, процвітала вона і в палатах наших великих князів, королів та гетьманів. Українська мова була колись розговірною мовою й у литовських, польських вельмож, та й волоських господарів. На нашій мові маємо усякі книги та школи.

Чим визначається наша мова?

Визначається наша мова не тільки тим, що розмовляє нею так багато людей. Вона ще й своєю красою стоїть вище інших мов. Учені люде (чужинці), порівнюючи нашу мову з іншими європейськими мовами, признали нашій українській мові друге місце з ряду між усіма мовами, така вона мелодійна, музикальна. милозвучна (перше місце має італійська мова). А між славянськими мовами наша найкраща і через те перша. Бачимо, що ні англійська, ні полська, ні московська, ні румунська, а хоч би й французька мова—не рівня нашій рідній, українській мові!

Чи українська мова одна на всій Україні?

Одна і та ж сама на всій Україні. Але як інші стародавні мови, так і наша має деякі відміни (наріччя

або діалекти), бо не скрізь однаково вимовляються деякі слова. От маємо, напр. діалекти: чернігівський, поліський, гуцульський, бойківський, лемківський; чистою, гарною українською мовою розмовляють у Полтавщині.

Що сталося б, як би ми забули свою рідну мову?

Як би ми нашу рідну, Богом нам дану і освячену, українську мову занехали, забули, а прийняли чужу,—тоді по нас усіх і слід загинув би на землі.

„Мово рідна, слово рідне!

Хто вас забуває,

Той у грудях не серденько,

Тільки камінь має!“

Хто не шанує рідну мову, той не шанує себе самого, ні свою сімю-родину, ні своїх прабатьків, які тою ж мовою розмовляли. А хто стидається рідної мови, заслужив на те, щоб і його всі люде стидалися та ним погорджували. Бо стидаючись рідної мови, він кривдить не тільки рідну матір, але й увесь народ! Чесний, правий чоловік ніколи не стидається своєї рідної мови, і сам розмовляє скрізь своєю мовою і пильнує щоб усі люде її шанували.

4. Віра (релігія) Українців.

Яка віра Українців?

Російські та буковинські Українці—православні. Галицькі та угорські Українці—греко-католики (уніяти). Є в Галичині (а почасти й на російській Україні) багато Українців латинської віри (римо-католиків). Це так звані латинники. По-між російськими Українцями ще є багато штундистів, а вь Америці між нашими людьми чимало, методистів (протестантів).

Чи віра рішає про народність?

Всі Українці, чи вони католики, чи православні, однаково діти одної України, то й треба їм жити із собою, як браттям.

Німці також одні католицької віри, другі протестантської, а проте живуть у згоді та дружбі. Це тому, що ми вже родимося Українцями, а вірними—православними чи католиками—стаємо аж після хрещення. Там само які партійними людьми (національними демократами, радикалами, соціалдемократами, соціалреволюціонерами) робимося аж геть пізнійше. Та це не перешкоджає нам при тім бути добрими Українцями і разом стояти за народню волю, за добро рідного краю.

5. Вітчизна—рідний край.

Що таке вітчизна?

Вітчизна—це край, де ми вродилися, вирости, де живуть наші земляки країне, де живе увесь український народ.

Де мають Українці свою вітчизну?

Наша вітчизна—це українська земля, де Українці жили споконвіку, обробляючи ту землю своїми руками, поливаючи її своїм потом та кровю, захищаючи її перед ворогами. І в нас самих відбилася вітчизна, а в серці носимо ясний, ніколи не затертий спомин про неї. Вітчизна—це наші батьки і наші діти. У кожному з нас захована минувшина і будучина рідного краю. Тому ми зі своєю сімєю-родиною, маєтком, товариствами, селами та містами-городами і краями належимо до великої нашої вітчизни.

А звідкиля там взялися Українці?

Цю землю, що зветься Україна, держить наш народ від найдавніших часів. Відколи сягає людська пам'ять, все жили там Українці. Вони взяли собі її неуправну і дику, а своїми руками, своєю невсишучою працею переробили її на урожайну ниву.

6. Історія України.

Що таке наша історія?

Наша історія—це минувшина рідного краю, те все, що колись було на Україні. Наш народ має свою власну історію, бо жив колись своїм, власним життям. А як жив своїм життям, мав свою державу, то й повинен сам заправляти собою; бо чужі народи не відають, чого нам треба і не роблять того, що Україні на користь.

Яка наша історія?

Наша історія багата великими героїськими ділами та світлими примірами самосповідати для добра вітчизни. Такої історії, як наша, немає ніякий другий народ на світі. Нашої історії мусимо добре вивчитися, щоб гаразд зрозуміти стремління нашого народу до сотворення самостійної держави та змагання до забезпечення окремішности, щоб устерегтися на дальше помилок та промахів наших предків та навчитися завзяття і любови до тої землі і народа, котрі вони так хоробро обороняли. Знаючи історію, почуватимемо себе наслідниками-спадкоємцями боротьби предків за волю України.

Хто правив Україною?

В давніх часах правили Україною князі, яких вибірав народ. Згодом князівська влада переходила з

батька на сина. Вони княжили у Києві. Важніші із них були: Олег, ще ходив у далекі землі, княгиня Ольга, вельми розумна, Святослав, що воював з Греками, Володимир Великий, що охрестив Україну, Ярослав Мудрий, що зібрав усі українські землі.

Щоб Україна була могутча, треба, щоб була вся разом, вкупі, під одною управою. Так було колись в давніших часах, коли Українці мали свою власну державу, на чолі котрої стояв князь, що жив у Києві. Люде збиралися тоді на раду, що звалася **віче**, і устанавляли порядок такий, щоб усім було добре жити.

Та навкруги жили дикі сусіди і почали нападати на Україну: Печеніги, Обри, Половці. З ними воювали завзято і побідно наші давні князі. Довго боронили Українці рідного краю перед ворогами, що заширили з усіх сторін. Аж на наше нещастя напали з півночі Москалі. Це був чужий нам народ, що витворився з мішанини Славян, Фінів і Татарів. Мову прийняли Москалі славянську, тільки перекрутили її на свій лад. Ті Москалі позавидували славі, Україні й напали на Київ (1169 р.), знищили його, а жителів вирізали. Тоді українські князі перенесли свою столицю у Галич, а потім у Львів. Народ шанував князя Романа Галицького, котрий воював хо-

робро, відпираючи на всі сторони ворожі напади, га не давав людей кривдити. Визначнішим галицьким князем був Д а н и л о, котрий коронувався на к о р о л я У к р а ї н и.

Та ось прийшло нове лихо: Т а т а р и або Монголи знищили Україну. І як не старалися наші князі, щоб привернути давню могутність Україні,— все дарма. Україна втратила державку самостійність і мусіла підлягати чужим народам. Український народ опинився в неволі у Литовців, Татарів та Поляків. Поволі всю Україну загорнула Польща. Аж велика українська революція, або народне повстання (1648 р.) визволило Україну з-під Польщі. Та гетьман Богдан Хмельницький не був певний, чи вдасться самому оборонити українську державу, й мусів шукати союзників. Року 1654 поєднався він з Москвою, і це було для України найбільше нещастя. Хоч московський царь і заприсягнув, що шануватиме всі права України, не додержав слова.

Тільки взяли Москалі наш народ у свої руки, почали насильно, віроломно нищити волю України. Запровадили скрізь московські порядки, а всю силу звернули на те, щоб Українців змосковщити.

Тоді українська старшина, побачивши біду, лучилася з иньшими сусідними державами, щоб, тільки

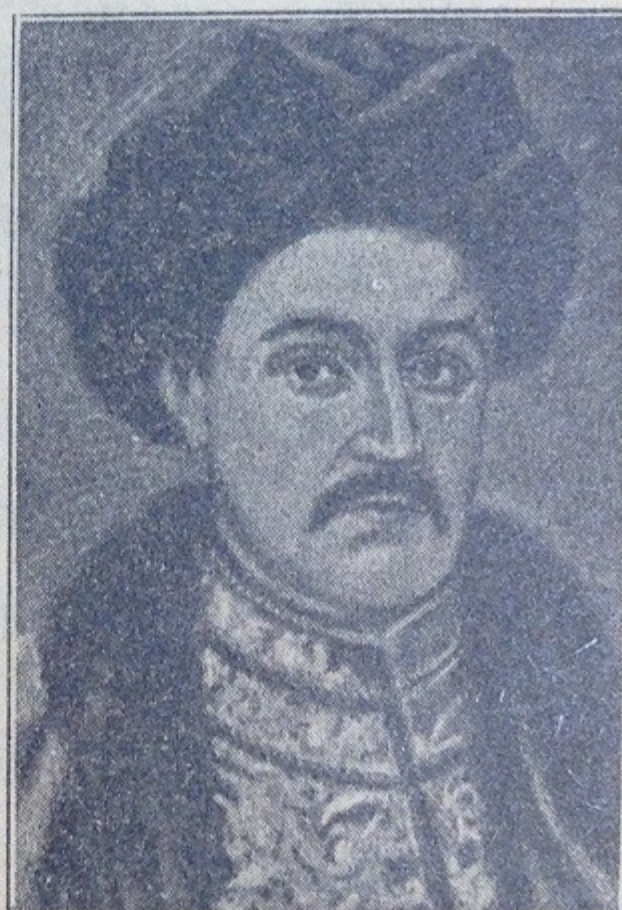
Гетьман Богдан Хмельницький.
Умер р. 1654 липня 27-го роз-
почавши в союзі з Швецією та
Семигородом війну з віроломною
Московщиною й Поляками.

Гетьман Іван Виговський.
У союзі з Польщею й Кримським
ханом воював з Москвинами, тяж-
ко побив їх під Конотопом. Роз-
стріляно р. 1664 березня 9-го.

Гетьман Петро Дорошенко.
У союзі з Туреччиною воював з
Москвинами й був вигнав їх зо-
всім з України. Умер у москов-
ській неволі р. 1698.

Гетьман Іван Мазепа.
У союзі з Швецією воював з
Московщиною. Умер на чужині
р. 1709 серпня 22-го.

УКРАЇНЦІ!

Памятайте як славні предки наші боронили свій рідний край!

визволитися з московського ярма. Гетьман Іван Виговський злучився з Польщею і розбив московське військо під Конотопом. Гетьман Петро Дорошенко зєднався з Турками і також бив Москалів. Гетьман Іван Мазепа прикликав на поміч Шведів, щоб могли визволяти Україну, і разом, з ними рушив на Москаля. Та в битві під Полтавою не пощастило Українцям і Шведам. Не здійснилися змагання кращих синів України—визволити рідний край з чужинського ярма. Москалі на спілку з Поляками розділили Україну поміж себе. На правім березі Дніпра була польська власть, на лівім московське панування. Щоб уже не боятися українського повстання, Москалі хотіли змосковщити всіх Українців. Почали нищити вільні українські порядки та заводити московську темноту й неволю. Автономну Гетьманщину скасовано. Московська цариця Катерина II зруйнувала „Січ“, а на Україні завела кріпацтво, люту панщину. З того часу осталася у нас пісня:

„Катерино, вража дочко, що ти наробила?

Стен широкий, край веселий тай занастила!“

Щоб і сліду не зосталося з давньої волі, названо Україну „Малороссією“, а Українців „Малороссами“,

Те московське панування над Україною довело до того, що багато Українців і не знає, хто вони є; називають себе „малороссами“, або й—що ще гірше— „русскими“, себто Москалями.

Не краще було Україні й під Польщею, але от у 1772 році розібрали сусіди між собою Польщу. Українські землі, що належали до польської держави, відійшли під Росію й Австрію. Австрії дісталася Галичина. Назабаром і Буковина перейшла від Турків до Австрії.

Та не змогли знищити Москалі Україну, хоч як їм хотилося це зробити. Була ще в українському народі та життєва сила, що все чоловіка веде до волі, до щастя, до певного, свобідного життя. Закував ворог увесь наш народ у кайдани, поневолив, але душа народа—не вмерла! Як лиш подув прихильний весняний вітерець із заходу, ожив народ. Відродження України—це небуденна подія в історії світа! При помочи рідного письменства двигнувся зі сна великий народ до нового життя. Рідне слово промостило собі дорогу на російській Україні у творах Котляревського, в Галичині у Шашкевича, на Буковині у Федьковича. Вони перші піднесли з забуття давню славу народа та дали віру в кращу будучність. А вже з приходом пророка України, Тараса Шевченка—настали нові

часи, часи справжнього відродження. Це він надав той розгін українській національній ідеї, з яким вона тепер зміряє все вперед. І хоч замучили Шевченка московські посіпаки, але відродженої сили не вбили. Тепер уже не страшні нам ніякі кайдани, ні тюрми, бо ми вже віднайшли те, що були загубили: свою українську душу, свою національну окремішність. Хоч і як лютував ворог-кат, заповняв Українцями Сибір,— та не знищив України, бо Україна жива у кождім Українці! „Не вмирає душа наша, не вмирає воля!“ Українці переконалися, що лиш боротьбою здобудуть волю. І справді 1905 року революція принесла нам деякі полекші, але не надовго. Незабаром стало ще гірше, як було. Але на те й лихо, щоб з ним битися! Українці на рос. Українці не падали духом в боротьбі за своє право вірячи твердо в свою перемогу. В цій вірі піддержував їх приклад братів в Галичині й Буковині, де Українці дійшли вже до високого ступня національного розвитку, мають українські гімназії та Університет.

Отже бачимо, що багато набідувався наш народ після втрати своєї держави. Час йому вже знову відбудувати свою державу—незалежну Українську Республіку!

Герб України.

7. Відзнаки України.

Які відзнаки української держави?

Відзнака української держави—це герб України—золотий архангел Михайло з розгорнутими крилами на блакитнім полі (герб Київського князівства); в лівій руці держить він огненного меча що—хвилини готовий

оборонить Україну; над ним підноситься корона—ознака незалежності державної, яку ми мали раніш, а тепер мусимо здобути.

Яка національна барва України?

Національна барва України синьо-жовта.

8. Патріотичні обов'язки.

Що таке патріотизм?

Патріотизм—це щира любов до свого рідного народу і до рідного краю. А патріот—це той чоловік, що старається допомогти своєму народові і працює для цього з усіх своїх сил.

Що таке герої?

Герої—це люде, які не тільки жили і працювали для свого народу, але й клали свої голови захищаючи рідну землю перед ворогами. Бувало й так, що герої приймали за свій народ мученицьку смерть з рук ворогів. Наш народ мав і має героїв, котрі в тяжких для України часах виступали й виступають в обороні рідного краю. За те героїв народ величає, ставить ім памятники, славить їх пам'ять з роду в рід, а ще й по сотнях літ ставить їх за примір своїм синам. Покласти життя за свій народ—це найвища заслуга, яку чоловік може здобути, тож і найбільша честь належить тим героям!

Чого бажаємо для своєї вітчизни?

Кожний з нас любить Україну і хотів би бачити її щасливою. А станеться тоді, як всі Українці будуть жити в згоді і чужинці не пануватимуть над нами. Воля України в наших руках. Якби 40 мільонів сказали собі: „Досить неволі“!—чи була б сила, щоб їх здержати? Проте не досить самому любити вітчизну і працювати для її добра, треба ще навчати і прихилити до неї і всіх Українців, з якими стикаємося, розбуджувати і в них ті високі та гарні почування. А щоб освободити рідний край з рук ворога, треба сили, одинцем же, незгуртовані не маємо потрібної сили. Тому, щоб визволити Україну, треба приєднати до боротьби з ворогами усіх Українців. Для цього треба їх освідомляти національно, щоб усі знали, хто їх брат, а хто ворог. Таким способом легко здобудемо те, чого бажаємо. В нашій українській державі наш народ розвинеться та заясніє поміж народами світа.

Який є патріотичний обов'язок кожного Українця?

Святий обов'язок кожного Українця, все і всюди признаватися до свого народу, пам'ятати за честь своєї нації, та пильно виконувати все, що причиняється до могутности та до розцвіту народу.

Дбаймо ж про рідний край, пильнуймо своїх обов'язків перед ним! Будьмо гідними синами свого народу. Стараймося, щоб імя „Українець“ все, у всіх народів стрічалось з пошаною.

Яким способом може дбати Українець про могутність та розцвіт свого народу?

Кожний чоловік повинен свій народ любити, ним величатися, для його добра і слави жити і трудитися; Кожний патріот хай старається скрізь виконувати свої повинности до народа: у своїй родині, у громадськiм життю.

9. Українець в сімi-родині.

Яка повинна бути українська родина?

На особах та на річах, отже на усім, що в хаті, повинен відбитися український дух, український характер.

Як виявляється український характер?

Першим обов'язком Українця є, щоб у його хаті розмовляли по українському і то чистою мовою. Здоровим джерелом, з якого черпається все нова краса нашої мови, та привчаються до чистої розмови, це книжки. Багато у нас цінних книжок, які й красою мови й своїм змістом ублагороднюють почування та поширяють круг думок. Куди не заходить книжка, там

дух притемнений, а на верх добуваються тільки низькі бажання. Читаймо ж як найбільше!

„Учітєся, брати мої, думайте, читайте і чужому научайтєсь й свого не цурайтєсь!“ — так заповідав нам наш великий кобзарь—Тарас Шевченко.

Що ще піддержує домашню освіту чоловіка?

У нас виходить багато часописей (газет) для поучення та розваги читачів. Українець дає першенство рідним українським часописям, які приносять нові вісти з цілої України та з усього світа, а при тім дають поучення з усіх царин людського знання. Ні одна українська хата хай не буде без наших часописей.

Що ще відсвіжує думку й духа в українській хаті?

Українець прикрашує свою хату гідними малюнками наших мистців з нашої славної історії, бюстами (погруддями) наших славних мужів та написями патрістичного змісту. Все те піддержує українську думку та доказує, що господарі хати—це щирі Українці. Звертати треба увагу й на те, щоб хата мала національний вигляд зверху і в середині, була викінчена у нашім народнім штибі (стилю). Треба виявити те, що є замітного та своєрідного в українськїм народі, щоб кождий, хто ввійде у хату, сказав: „Бачу, що

тут живуть Українці!“ Хата, збогачена такими ознаками українського життя, свідчить, що її жителі і тут виповнили свою повинність. Українець дає першенство всьому українському.

Як дбає українська родина про порядну молодь?

Будучність нашого народу в добрім та національнім вихованню дітей. Сімя-родина—це підвалина нації. У ній говориться про народ, про славну його минувшину, про успішну його боротьбу, про наші товариства і спілки. Тим способом вливається в ніжну душу дітей зерна чесного, свідомого патріотизму. Там плекають також і спів народніх пісень, нашу музику, уряджують наші народні свята та торжества. Родина піклується про те, щоб діти старанно вчащали до української школи, вчилися передовсім рідних наук: мови, географії, історії та письменства. Здібна, добре вихована, патріотична і працююча молодь—це найбезпечніша запорука повного розвитку та розцвіту народа. Тому скрізь на Вкраїні закладаймо наші школи.

Який вплив на сімю—родину має українське громадське життя?

Як увесь український народ—це одна родина, то не може наше громадське життя остатись без впливу

на хочби й далекі села та закутки. Радість з нових поступів народу, з світлих успіхів його мистецтва, знання, хліборобства, промислу і торгівлі стає підоймою знов до нових змагань та нових заходів. І жаль, який наповняє вітчину через яку невдачу, матиме відгомін і в родині. Розважають над тим, передумують, як би направити промах, як виповнити прогалини, справити недостачі. Ось так виравляють ще свіжу силу молоді до першої помочи рідному народові. Така родина є справді українська, а її патріотичне життя є завдатком поступу та успіхів цілої української нації на всіх полях її життя.

10. Українець у громадському життю.

Котрі головні огнища українського громадського життя?

Українське громадське життя творять громади, збори, інституції і товариства, спілки; також наш театр, концерти, забави, часописи, промисл і торгівля — це місце публичного єднання та життя.

Як поводитьься Українець у публичнім (громадським) життю?

Це конче потрібне, щоб Українець виступав скрізь достойно і слушно. Бо неуважливий, неспосібний чоловік не знайде собі приятелів, ні прихильни-

ків, а тільки спричинить чимало клопоту і другим, і собі, а часом і ганьбу своєму народові.

Як поводитьься Українець на зборах чи на радах?

На зборах та засіданнях у наших товариствах часто говориться про дуже важні народні справи—просвітні, господарські, політичні то-що. Для того свідомий Українець при усяких виборах до управи, виділу чи комітету не шукає користи для себе, не дасть нічим довести себе до того, щоб вибирати людей нездатних або байдужних, все памятаючи про добро народу, а не про свою вигоду і користь. У своїх виступах хай старанно бережеться всього, що могло б нарушити достоїнність зборів, пошкодити народній справі, бо це все вода на млин нашим ворогам. Дуже треба вистерігатися не відповідного слова, або вчинку, особливо, як при тім є чужинці, щоб не заплямити доброго імени нашого народу.

Як поступати, щоб наше становище було ясне?

Мусимо бути наскрізь Українцями, та старатися, щоб наша вітчизна мала наш рідний український вигляд. Не тільки розмовляти скрізь своєю мовою,—де нема українських виробів, краму, друків, часописей, вимагаймо їх. Шануймо самі і не даваймо нікому чу-

жому образати нашу народність. Борімося за повні права для своєї народности—в громаді, в краю і в державі.

Як поступати в урядах? (Суд, волость, пошта)

В урядах треба нам, як і всюди, розмовляти виключно по українському й боронити своїх прав.

11. Чим можемо пишатися?

(Чим ми горді?)

Ми горді, що ми Українці!

Український народ великий та славний. Ми народ талановитий, як свідчать про це обичаї і звичаї нашого люду, його одежа, будівництво, і взагалі культурні пам'ятки та багата криниця мудрости і дотепу, що таїться в українських прислів'ях, оповіданнях, казках та піснях.

Ми горді за свою мову!

Наша Українська мова мелодійна (милослувна), багата, надається як найкраще до поезії. На рідній мові маємо велику літературу (письменство), а серед неї таку золоту книгу, як Шевченків Кобзарь.

Ми горді за свої пісні!

Українці—народ співолюбивий і мають дуже багато пісень. Мелодія (музика) тих пісень має такі

питомі собі прикмети, які відрізняють її від усіх інших мелодій. Наші пісні і по чужих землях славні своєю красою. Наша народня пісня займає перше місце поміж народніми піснями всіх народів світа. Наша народня пісня ще переховала живі спомини про давню волю нашого народа. Через те наша пісня, побіч мови, історії та звичаїв, являється сильним сполучником, що єднає увесь сорока мільоновий народ український в одну цілість.

Ми горді за свій народ!

Український народ має велику життєву силу. Хоч які тяжкі удари переносив, остався вірний своїй народности, переховав у своїм лоні рідну мову та любов до вітчини, до свого рідного краю, своєї України. Наш народ любить правду і красу. У далеких краях, ген за горами та за морями, не забуває про Україну, але приймає живу участь у всіх її радощах та стражданнях.

Ми горді за свою історію!

Наша історія—це невпинна боротьба за волю. Наша минувшина славна великими героями та своїм давнім свободним державним ладом. Притім ми ніколи не лакомилися на чуже. Наша історія має світлі часи, котрі приносять честь нашому народові у чужих краях.

Ми горді за свою рідну землю!

Наша вітчизна—красна земля! Її краса різноманітна: гори, ліси, гаї, степи і моря. Красна у неї весна і літо, осінь і зима. Наша вітчизна—урожайна земля. Не дармо звали її давнійше „медом і молоком пливуча земля“, а тепер звуть „магазином Європы“. Наша вітчизна—багата земля. З її лона добувають багато важних копалин, з її глибин тече цілюща вода, що приносить здоровля багатьом людям.

Одним словом:

Ми горді що ми Українці!

12. Наші домагання.

Яка наша остаточна ціль (мета)?

(До чого ми прямуємо?)

Піки належимо до чужої російської держави, то вона дбає про себе, не про нас, а наші податки зужитковує не на наші, а на свої потреби. Скільки нашої землі пропадає у рукахъ Москалів! Московщина хоче нас зовсім знищити, щоб з Українців сліду не зосталося, а там щоб були тільки Москалі. Тож поки ми ще у рукахъ Московщини, не можемо бути свободні. Свобідно розвиватися будемо аж у нашій українській державі, у вільній Україні. Бо тоді наша

державна старатиметься про наш Український народ та як його якнайкращий розвиток і добробут.

Як дійдемо до самостійної української держави?

До цього треба праці культурної, політичної і економічної над нашим народом під час мира, а військової діяльності під час війни з Московщиною. Підставою є праця культурно-просвітна, бо боротися як слід за свої права й управляти собою може тільки свідомий народ.

Отже—до праці, браття-Українці!

Учімося бути самі собою, пізнаваймо, що нам треба, й як вибе слушний час, вставаймо до оружноі боротьби за власну домівку, за

Вільну Самостійну Україну!

Надійтєсь тільки на себе!

Пам'ятайте слова Хмельницького: „Маю шаблю в руці—ще не вмерла козацькая Мати!

Національний Гімн.

Ще не вмерла Україна і слава і воля
Ще нам браття-молодці усміхнеться доля.
Згинуть наші вороги, як роса на сонці!
Запануєм браття ми у своїй сторонці!

Душу-тіло ми положим за свою свободу
І покажем, що ми браття козацького роду. | двічі

Наливайко і Павлюк і Тарас Трясило
Із могили кличуть нас на святе діло!
Гей, згадаймо славу смерть лицарства-козацтва,
Щоб не втратить марно нам свого юнацтва!

Душу-тіло ми положим за свою свободу
І покажем, що ми браття козацького роду. | двічі

Гей, Богдане, гей, Богдане, славний наш гетьмане!
Нащо віддав Україну Москві на поталу?
Щоб вернути її честь ляжем головами,
Назовемся України вірними синами.

Душу-тіло ми положим за свою свободу
І покажем, що ми браття козацького роду. | двічі